

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања, у складу са важећим законским одредбама, одређује мере и активности којим се у Установи обезбеђује позитивна атмосфера и безбедно окружење.

Програмом се дефинишу превентивне активности и интервентне мере које имају циљ да обезбеде безбедно окружење, позитивну атмосферу за развој и напредовање, заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања и социјална реинтеграција детета које је доживело насиље.

ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ у установи омогућавају сигурно и подстицајно окружење, општу атмосферу сарадње, уважавања и конструктивне комуникације. Њихов циљ је да :

- подижу ниво свести и осетљивости детета, родитеља и запослених за препознавање свих облика насиља, злостављања и занемаривања;
- негују атмосферу сарадње, толеранције и уважавања, комуникација у којој се не толерише насиље;
- истичу и унапређују знања и вештине потребни за конструктивно реаговање на насиље;
- обезбеђује заштита: детета, родитеља и свих запослених од насиља, злостављања и занемаривања.

Запослени и родитељи упознавају се са својим правима, обавезама и одговорностима, са Правилником о протоколу поступања у Установи у одговору на насиље, злост. и зан. и др. подзаконским актима.

Запослени, квалитетом рада, обезбеђују да средина буде подстицајна и безбедна. Својим понашањем не смеју да изазову или допринесу насиљу, злостављању и занемаривању. Начином рада, избором садржаја, васпитачи и стручни сарадници развијају вештине и знања за боље разумевање, уважавање различитости, конструктивно решавање сукоба, обезбеђујући најбољу заштиту детета.

Дете, у складу са узрастом и развојним карактеристикама, учествује у превентивним активностима, поштује правила групе, обавезе и одговорности. Учи, да својим понашањем не изазива, не доприноси или учествује у насиљу и злостављању.

Родитељ, сарађује са установом и учествује у превентивним активностима, уважава и поштује личност свог детета и друге деце, родитеља и запослених. Својим понашањем у установи не сме да изазове или да допринесе појави насиља, злост. и зан. сарађује и поштује распоред активности са дететом. Сарадња се одвија индивидуално, на нивоу групе, вртића и установе, кроз разговоре, радионице, трибине, сручна предавања и сл. у циљу развијања партнерских односа.

Превентивно се спроводе активности кроз све области васпитно-образовног рада, на нивоу васпитне групе, вртића, Установе.

У превентивном деловању сарадња се одвија и са разним организацијама и институцијама на локалном нивоу (здравствене, културне, спортске организације, основне школе, полиција, ватрогасна служба, разна удружења и др.), осмишљена је плански на нивоу установе, вртића и васпитне групе.

ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ се спроводе као одговор на насиље, злостављање и занемаривање којима се оно зауставља, осигурава безбедност учесника, смањује ризик од понављања, ублажавају последице за све учеснике и прате ефекти предузетих мера.

Интервентно се делује када се насиље, злостављање и занемаривање дешава или се догодило између: деце (вршњачко насиље); запосленог и детета; родитеља и детета; родитеља и запосленог као и трећег лица у односу на дете, запосленог или родитеља.

Установа интервенише увек када постоји сумња или сазнање да дете трпи насиље,злостављање и занемаривање,без обзира где се догодило,догађа се или се припрема.

Насиље,злостављање и занемаривање,разврстано је на нивое и облике и има за циљ да обезбеди уједначено поступање у установи на релацији дете-дете и дете-запослени. Исти облици насиља, злостав. занемаривања (физичко, психичко, социјално, сексуално, електронско) могу да се појаве на више нивоа,али се разликују у интензитету,степену ризика и учесницима. Узависности од испољеног нивоа и врсте насиља предузимају се мере и активности заштите.

На првом нивоу, активности предузима *васпитач* у сарадњи са родитељем у смислу појачаног индивидуалног и групног воспитног рада. **На другом нивоу** активности предузима *васпитач у сарадњи* са педагогом,психологом,тимом за заштиту и директором,уз обавезно учешће родитеља,у смислу појачаног воспитног рада.**На трећем нивоу**, активности предузима *директор са тимом за заштиту*,уз обавезно ангажовање родитеља и *надлежних органа* и служби(центар за соц.рад,здравствена служба,полиција идр.).

Редослед-кораци поступања у интервенцији

За све нивое насиља предузимају се конкретне мере и активности:

1. Проверава се сумња или открива насиља,прикупљају информације ради утврђивања релевантних чињеница на основу којих се потврђује ији одбацује сумња.
2. Зауставља насиље и смирују учесници.
3. Обавештавају родитељи и предузимају се хитне акција.
4. Спровode се консултације у установи ради разјашњавања околности,процене нивоа насиља и предузимања одговарајућих мера иактивности.
5. За други и трећи ниво насиља, прави се оперативни **план заштите** за конкретну ситуацију за децу-учеснике(који трпе,чине и који су сведоци) које зависе од врсте и тежине насилног чина,последица по појединца и колектив,броја учесника. План сачињава васпитач у сарадњи са психологом,педагогом,директором и родитељем,по пореби и са другим надлежним организацијама.
6. Прате ефекти предузетих мера (васпитач, тим за заштиту, психолг, педагог),понашање деце,укљученост родитеља и надлежних служби.

Документација, анализа и извештавање

На нивоу групе васпитач планира и реализује превентивне активности током недеље,бележи насиље првог нивоа,прати и процењује ефекте предузетих мера,подноси извештај тиму за заштиту у складу са предвиђеном динамиком.

Тим заштите на нивоу вртића,води евиденцију случајева насиља у вртићу,прати и процењује безбедност објекта и дворишта,евидентира повреде деце настале у вртићу и поридици,припрема извештај о реализацији Програма .

Тим заштите на нивоу установе прати реализацију програма заштите,промовише програме превенције,води евиденцију и документацију случаја насиља другог и трћег нивоа, врши анализу стања у овој области и подноси извештај.

АКЦИОНИ ПЛАН

Активност	Начин реализације	Носиоци	Време реализације
Градимо пожељне облике понашања <i>Пословице нас уче...</i>	Анализа пословица - акценат је на развијању схватања доброг и лошег поступања, позитивне моралне поуке и врлине	Деца од 3 године до поласка у школу и васпитачи, родитељи, М.Средојевић, Д.Дунђеровић – сви вртићи	Октобар 2020. године

Недеља толеранције поводом обележавања Дана толеранције	Израда постера лепих речи на тему „Градимо добре односе у вртићу“ – онлајн или непосредно	Деца, васпитачи, стручни сарадници, С.Миладиновић Ј. Миливојевић	Новембар 2020. године
Обележавање Међународног Дана породице <i>Моја породица слави ...</i>	Ликовни конкурс за децу предшколског узраста – на даљину	Деца васпитних група, родители, васпитачи, С.Миладиновић	Април, мај 2021. године
<i>Другарско се шири</i>	Размена порука пријатељства путем Youtube странице Установе	Деца и васпитачи пшп група, М.Средојевић, Д.Дунђеровић	Април, мај 2021.

15.1. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, ВРЕЂАЊА УГЛЕДА, ЧАСТИ И ДОСТОЈАНСТВА ЛИЧНОСТИ

Свака дискриминација, непосредна или посредна, по било ком основу, а нарочито *по основу расе, пола, националне припадности, рођења, друшвеног порекла, вероисповести, имовног стања, културе, језика, психичког или физичког инвалидитета, политичког или другог уверења*, забрањена је Уставом и Законом. Свако има право на заштиту ако му је повређено или ускраћено неко људско или мањинско право као и право на уклањање последица које су повредом настале.

Дискриминација је понашање којим се неоправдано прави разлика или неједнако поступа у односу на лице или групе лица, као и чланове њихових породица, у односу на расу, боји коже, држављанство, национална или верска припадност, етничком пореклу, језику, полу, родном идентитету, здравственом стању, сметњи у развоју и инвалидитету, изгледу, верским или политичким убеђењима као и по другим основама утврђеним законом којим се прописује забрана дискриминације. **Вређање угледа, части или достојанства личности** је понашање које може да има обележја психичког и социјалног насиља или злостављања.

Дискриминисана лица и извршиоци дискриминације су учесници у васпитно-образовном процесу, запослени, родитељи или трећа лица, чланови органа и тела, у свим релацијама.

ПРЕВЕНЦИЈА дискриминаторног понашања су мере и активности које предузима установа да се **предупреди** сваки облик дискриминације у било ком од односа, подигне свест свих у установи о негативном последицама на лица, групу лица, установу. Превентивним мерама се ствара сигурно и подстицајно окружење, негује атмосфера сарадње, уважавања и конструктивне комуникације, развија позитиван систем вредности.

Превентивним мерама и активностима:

- подиже се ниво свести у установи за нулту толеранцију на све облике дискриминаторног понашања...
- осварује пуна посвећеност установе, њених органа и тела у препознавању, спречавању и сузбијању дискриминаторног понашања.....
- сви носиоци обавеза заштите од дискриминације у установи (унутрашња заштита) и ван ње (спољашња заштита)-породица, локална самоуправа, здравствена служба, полиција, центар за соц. Рад, Министарство..., сагласно закону, поступају хитно и координисано.

Запослени својим квалитетним радом и личним примером, помажу и обезбеђују недискриминаторно, инклузивно и безбедно образовно окружење за све учеснике у вас. образ. процесу. Запослени су дужни да увек реагују и обезбеде заштиту учесника у васп. обр. процесу од свих облика дискриминације. **Родитељ** је дужан да поштује личност свог детета, друге деце, сарађује и поштује правила установе, учесује у мерама и активностима које се

планирају и спроводе у установи ради спечавања дискриминације...**Трећа лица** су дужна да поштују правила установе и да својим понашањем не изазивају дискриминацију. **Дете** у складу својим узрасним и развојним карактеристикама, активно учествује у превентивним активностима које се спроводе у установи, учи се толеранцији и прихватању и уважавању различитости, конструктивног превазилажењу сукоба.

ИНТЕРВЕНЦИЈА се спроводи у случајевима сумње и када је утврђено дискриминаторно понашање, и то, када се припрема, дешава или се догодило између учесника у вас. обр. процесу : деце, запослених, родитеља и трећа лица.

Интервенцију чине мере и активности којима се дискриминаторно понашање зауставља, осигурава безбедност учесника, смањује ризик од понављања, ублажавају последице и прате ефекти предузетих мера.

На избор мера и активности које се предузимају у интервенцији утичу и простор и време у коме се одвија догађај (простор у установи или ван; у току реализације васпитно-образовног рада или у друго време).

Дискриминаторно понашање разврстано је у три нивоа (први, други и трећи) зависно од: узраста учесника; интензитета, трајања и учесталости диск. понашања; облика, начина и последица дискриминације. Узнемиравање и понижавајуће поступање, говор мржње, квалификује се као први ниво дискриминације. Ако група удруженим понашањем узнемирава и понижава друго лице или групу, и то се понавља и траје, то се квалификује као трећи ниво, као и физички напад мотивисан мржњом и други тешки облици дискриминације,

Постапање Установе у случају дискриминаторног понашања учесника у образовању (на релацији дете-дете; дете-запослени; запослени-родитељи; запослени-треће лице) у складу са Законом, следећим редоследом: 1. Провера добијене информације о томе да ли се дискрим. понашање догодило или догађа; 2. Заустављање дискриминације и смиривање учесника; 3. Обавештавање и позивање родитеља; 4. Прикупљање информација и консултације ради разјашњавања околности; 5. Предузимање мера и активности за све нивое дискриминације; 6. Праћење ефеката предузетих активности;

Постапање Установе у случају дискриминаторног понашања запосленог према учеснику у образовању одвија се по следећем редоследу: 1. Заустављање дискриминаторног понашања; 2. Смиривање ситуације; 3. Обавештавање и позивање родитеља; 4. Подношење пријаве директору Установе; 5. Консултације тима за заштиту; 6. Обавештавање Министарства надлежне школске упр; 7. Праћење ефеката предузетих мера. Када дискриминацију спроводи лице које није запослено у Установи или се сумња, поступа се у складу са законом.

У установи се:

- прати остваривање програма заштите од дискриминације;
- евидентирају случајеве и дискриминације;
- врши анализа и извештава.

С Е Г Р Е Г А Ц И Ј А

Сегрегација представља издвајање учесника из активности групе на основу личног својства, образовање засебних група које нису у складу са Законом и структура групе која одступа у погледу припадности различитим етничким и другим осетљивим друштвеним групама.

Превентивне активности се спроводе у циљу :

-подизања свести запослених и родитеља за препознавање сегрегације и мерама за спречавање, јачање њихових капацитета за прихватање различитости и развој интеркултуралности,
-организовање род. састанака са циљем подршке и добробити које деца имају у групама које су етнички, језички и социјално разноврсна;
-обезбеђивање додатне подршке за укључивање у вршњачку групу и икљузивно образовање кроз мере индивидуализације, сразмерна заступљеност деце и родитеља припадника националних мањина и осетљивих група.

Интервентне активности Установа спроводи омах када се сумња у сегрегацију и када је утврђено да постоји. Директор Установе предузима **мере и активности десегрегације**.

У зависности од врсте сегрегације када је појединачно дете у питању, тим за заштиту и тим за инклузивно образовање у сарадњи спроводе план десегрегације усмерен на појединачно дете (план подршке, укључивање у активности, сарадња са вршњацима).

АКЦИОНИ ПЛАН

Активност	Начин реализације	Носиоци	Време реализације
<i>„Будимо одговорни“</i>	Кроз пројекат на нивоу васпитне групе	Васпитачи и деца од 3 годиен до поласка у школу	Током године
<i>С децом око света-</i> упознавање деце са карактеристикама различитих земаља (култра, обичаји, језика, изглед...) са циљем бољег разумевања, прихватања и уважавања различитости	Кроз пројекат на нивоу васпитне групе	Васпитачи и деца у старијим и ППП групама	Од новембра и током године

